Ethische reflectie over social media in de huisartsenpraktijk

Haio: CONINGS Paulien , KUL
Promotor: RAUS Kasper , U.G.
Praktijkopleider: Rosiers Dorien , Scheers Frauke , SELLESLAGS Bert , VAN PAESSCHEN Wim

Context: De integratie van sociale media in de gezondheidszorg vertegenwoordigt een fundamentele verandering in de manier van communiceren, educatie, gezondheidspromotie en patiëntbetrokkenheid. Deze technologieën bieden substantiële voordelen zoals verbeterde toegankelijkheid tot informatie en verhoogde interactie tussen zorgverleners en patiënten. Echter, de toepassing ervan introduceert complexe, ethische uitdagingen die een nauwgezette evaluatie vereisen. Dit accentueert de noodzaak om zowel de ethische fundamenten als de mogelijke risico's die aan deze technologieën verbonden zijn te begrijpen, teneinde een verantwoord gebruik in de gezondheidszorgpraktijk te waarborgen.

Onderzoeksvraag: Dit onderzoek beoogt een uitvoerige verkenning en analyse uit te voeren naar de mogelijke voordelen en ethische vraagstukken die gepaard gaan met het gebruik van sociale media in de gezondheidszorg. Afsluitend beoogt dit onderzoek een reeks concrete richtlijnen aan te bieden voor zorgverleners als praktische ondersteuning om deze technologieën op een ethisch verantwoorde wijze te integreren in hun dagelijkse praktijkvoering.

Methode: Dit onderzoek hanteerde een systematische literatuurreview ondersteund door het PRISMA-framework voor scoping reviews. De geselecteerde bronnen zijn verkregen via een uitgebreide zoekstrategie in erkende databases, waaronder PubMed/MEDLINE en Web of Science. Deze zoekstrategie richtte zich specifiek op studies die de ethische, juridische en professionele aspecten van sociale media in de gezondheidszorg behandelden. Toegepaste filters omvatten specifieke medische onderwerpen, de potentiële voordelen, de ethische overwegingen en richtlijnen voor het ethisch gebruik van sociale media. De nadruk werd gelegd op recente publicaties die relevant zijn voor de huidige wetenschappelijke en medische gemeenschappen. Deze studie hanteerde strikte geschiktheidscriteria voor het literatuuronderzoek om de interactie tussen sociale media en gezondheidszorgpraktijken te onderzoeken met een bijzondere focus op de ethische dimensies van deze interacties. Enkel artikels, gepubliceerd in het Nederlands of Engels tussen 2015 en 2023 en primair gericht op het gebruik van sociale media door artsen, werden geïncludeerd. Voor de analyse van de verzamelde literatuur werd de scoping review methode toegepast, geleid door het framework van Arksey en O'Malley. Dit betrof een stapsgewijs proces van selectie, beginnend met titel- en abstractscreening, gevolgd door een volledige tekstbeoordeling van de relevante artikels. Belangrijke thema’s zoals de voordelen, de ethische dilemma’s en de implicaties voor zorgpraktijken werden geïdentificeerd en systematisch georganiseerd in een overzichtelijke tabel. Dit maakte het mogelijk om een uitgebreid overzicht te creëren van de huidige stand van zaken om de uiteenlopende perspectieven binnen dit onderzoeksveld te belichten.

Resultaten: Deze studie accentueert de privacyproblematiek die voortvloeit uit de vage scheidslijnen tussen publieke en private domeinen. De autonomie van patiënten wordt belicht als een centraal thema, waarbij mogelijke conflicten rond geïnformeerde toestemming en besluitvormingsprocessen in het licht worden gesteld. Het subtiele evenwicht tussen professionaliteit en de informaliteit inherent aan interacties op sociale media vormt een significante ethische kwestie. De studie identificeert tevens de dynamiek van macht binnen sociale medianetwerken, waarbij de invloed van 'influencers' en gezondheidsorganisaties wordt geanalyseerd in termen van publieke gezondheidscommunicatie en patiëntenvoorlichting. Deze interacties hebben directe gevolgen voor

de effectiviteit van gezondheidscampagnes en het beheer van patiëntenrelaties. Hierbij moet de manier van informatieverspreiding en -ontvangst kritisch worden beoordeeld. De studie vestigt ook de aandacht op ethische uitdagingen gerelateerd aan digitale geletterdheid en toegankelijkheid, waarbij de digitale kloof zowel mogelijkheden als obstakels schept voor een gelijkwaardige toegang tot gezondheidszorg. Tot slot biedt deze thesis een kritische analyse van de paradoxen en potentieel van sociale media binnen de gezondheidszorg. Gebaseerd op de resultaten van dit onderzoek worden praktische richtlijnen aanbevolen om sociale media op een ethische en weloverwogen wijze te benutten, waarbij de voordelen worden gemaximaliseerd en de risico's tot een minimum worden beperkt.

Conclusie: Ethische vraagstukken betreffende het gebruik van sociale media in een medische context vereisen een geïntegreerde, multidisciplinaire aanpak waarbij zorginstellingen, medisch personeel, technologieontwikkelaars en beleidsmakers samenwerken om uitgebreide richtlijnen te ontwikkelen die verantwoord gebruik garanderen. Deze studie draagt bij aan het ethische debat door zorgvuldige besluitvorming te bevorderen en de voordelen van sociale media te benutten. De bevindingen suggereren dat er dringend richtlijnen en beleidsmaatregelen nodig zijn die hulpverleners in staat stellen sociale media veilig te exploreren en in te zetten voor gezondheidsdoeleinden, zonder de privacy van patiënten of hun professionaliteit te schenden. Het is cruciaal dat gezondheidszorginstellingen en beleidsmakers protocollen en trainingen implementeren die artsen ondersteunen in het navigeren van de complexe interacties tussen publieke en private domeinen op sociale media. Deze maatregelen zijn essentieel voor het waarborgen van ethische en deontologisch praktijkvoeren, vrij van ongewenste invloeden via sociale media.